

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. II. De his, quæ prohibita sunt die Festo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

celebrandi festa, fideles tenentur die festo audire concionem; id enim etiam extra festa quoad singulos, instructione privata. Ex ejus ergo necessitate ad salutem animæ solùm sequitur Fideles teneri ad edificanda sibi necessaria; sed non, ex vi præcepti celebrandi festa.

825. Ad argumentum sumptum ex obligatione Curatorum, prædicandi Verbum Dei, solùm sequitur eos teneri omnibus ministrare illud animæ pabulum, quod est Verbum Dei, ne ulli excusationi locus sit; consequenter, si quis in particulari non possit habere occasionem discendi, quæ scitu ad animæ suæ salutem necessaria sunt, teneri ea discere ex auditione Verbi Dei, necessitate proveniente ex lege, quæ quisque teneretur consulere suæ saluti; non autem per se, ex præcepto celebrandi festa.

826. Ad 4. Resp. ex vi præcepti celebrandi festa, non esse obligationem faciendi oblationes; constat ex consuetudine passim recepta, quin ullo textu, de sanctificatione festorum loquente, ulla obligatio probetur. Unde, quando in c. *omnis Christianus*. 96. dist. 1. de consecr. dicitur: *omnis Christianus procurer ad missarum solemnitas aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysen dixit: non apparebis in conspectu meo vacuus*; intelligitur solùm de consilio, seclusis illis oblationibus, quæ debitæ sunt in sustentationem Sacerdotis pauperis; sed sic obligatio non est ex vi præcepti celebrandi festa. Et quamvis gloss. ibi, V. *vacuus*, dicat: *facere oblationes in diebus privatis, esse Consilium*; sed in diebus festivis, esse præceptum; & ita videatur, quòd oblationes sint ex debito exigendæ, & ad eas dandas parochiani sint cogendi; arg. 16. *quest. 1. c. statumimus*, arg. *contra* 12. q. 1. c. *duo*: Sed credo, quòd si Sacerdos pauper est, potest eis divina officia subtrahere, nisi dent ei oblationes, ut *extr. de sim. c. cum sit*. 12. *quest. 2.* statim tamen in Additione ibidem subjungitur: bene dicit, *credo*, secundum legem cujus fuit ista gloss. tota, & idem sentit H. qui dicit, quòd non credit, quòd oblationes, quæ voluntariè, vel ex devotione fiunt in

festivis diebus, sint debitæ: & possint de jure peti: & idem sentit Frater Ray. Arch.

Ad 5. Resp. ex vi præcepti celebrandi festa, non dari obligationem ad exercendam dilectionem Dei, prout dicit actum formalis dilectionis, condistinctum à dilectione exercita, quæ fit per observantiam eorum, quæ illo præcepto formaliter præcepta sunt, juxta illud Christi, *qui habet mandata mea, & servat ea, hic est, qui diligit me*. Ratio autem est ex eo, quòd nec jure divino, nec humano habeatur ex vi præcepti celebrandi festa, dari obligationem formalis dilectionis Dei; nam festa instituta sunt ad vacandum Deo non quibuscumquè operibus exercendis, sed auditione missæ, & abstinentiâ à servilibus. Cæteri actus, etsi valde laudabiliter fiant; at ex præcepto servandi festa, sub obligatione non sunt; ita S. Thomas. 2. 2. q. 122. a. 4. & alii. Idem ex iisdem rationibus dicendum venit de actu penitentia; nam etiam peccator præstare potest auditionem Missæ, & cessationem à servilibus, etsi nihil de condigno mereatur; præceptum enim impletur positione actus præcepti, secundum quod est sub præcepto.

827.

§. II.

De his, quæ prohibita sunt die Festo.

TRIA sunt, quæ diebus festis interdita sunt, opera servilia, mercatus, & placita; de quibus à n. 794. Potissima difficultas in praxi est, dare regulam cognoscendi, ac distinguendi opera quædam, de quibus inter DD. controversatur, an sint servilia? an liberalia? quinque plerumque actiones numerantur, de quibus disceptatur; primum est scribere, vel transcribere lucri, & mercedis gratiâ; hoc enim plures Summistæ annumerant operibus servilibus, ut videri potest apud Azor. p. 2. l. 1. c. 27. q. 1. Secundum est, pingere, quod saltem aliqui censent servile, propter asinitatem cum transcriptione, præsertim

828.

Dd 3

tim

tim si fiat lucri; vel mercedis causâ. Tertium pariter dicunt servile, *lucri causâ piscari, aucupari, venari*; ut vult Armilla, Angelus, Sylvester, & alii apud Azor cit. q. 7. Quartum est *preliari*, & servile esse docet Castropal. de *observ. fest.* D. 2. p. 5. num. 11. Quintum est, *iter agere*; hoc enim servilibus annumerat Cajetanus, Sotus, & Abulensis, apud Castropal. cit. n. 12.

§29. Ad horum resolutionem, sicut in omni quæstione, statuenda est distinctio inter opus *servile*, ac *liberale* ex utriusquæ definitione: & quamvis nec in hoc puncto consentiant Doctores; præ cæteris tamen rectius definiri videtur *opus servile*, quod proximè, ac immediatè commoditati corporis inservit, & regulariter à servis præstari solet, seu in quibus unus homo alteri inservire solet, seu per ordinem ad quorum exercitium servos deputatos habemus; nam sunt quædam opera immediatè commoditati corporis deservientia, quæ Dominis, & servis communia sunt, nec tamen passim habentur *servilia*: unde opus, quod proximè, ac immediatè refertur ad instruendam mentem propriam, vel alienam, atquæ adeo deservit animo, *liberale* dicitur; & sic utrumquæ definire, videtur de mente D. Thomæ. 2. 2. q. 122. a. 4. & in 3. dist. 37. a. 5. q. 2. ad. 2. & tenet Castropal. cit. p. 5. num. 1. videturquæ ad mentem Ecclesiæ in festis prohibentis *servilia*, ut tali die major, & potior cura sit animi, quàm commoditatis corporum, exceptis tamen quibusdam, quæ quotidianæ corporis necessitati danda sunt.

§30. Ne autem in hoc fiat confusio, quando dicimus, *liberalia* esse, quæ immediatè ordinantur ad animum; & *servilia* quæ ad corporis commoditatem, debere intelligi *de fine operis*, non autem ipsius *operantis*. Communiter enim *finis operis*, ab operante ulterius dirigitur, ac in alium finem (lucrum v. g.) ordinatur, qui finis est *finis operis* solum *extrinsecus*, & mediatus; nec in præsentia attenditur. Sic in omni arte, vel scientia practica, sumpta pro actibus regulantibus, seu ipsis regulis dirigentibus operantem, alius est *finis intrinsecus*, proximus, & adæquatus *actuum regulantium*; alius *regulorum*; alius *operantis*

ex directione talium *regularum*, seu præceptorum talis artis, vel scientiæ practicæ. Certum enim videtur, finem intrinsecum, proximum, & adæquatum regulæ, seu præcepti, haberi formaliter solâ positione actûs regulati, seu positione actûs, secundum quod exigitur ab ipsa regulâ, & præcepto; hoc enim *præcisè* posito conquiescit regulâ, & satis fit adæquatè præcepto, v. g. de audiendo Sacro, de formaliter diligendo Deo; posita enim auditione Sacri, vel dilectione Dei, prout oportebat ex præscripto regulæ, vel præcepti, adæquatè illi satisfactum est; ex quo aliquando in Philosophia docui, objectum proximum, & adæquatum artis acceptæ pro actibus regulantibus, esse ipsos actus regulatos prout oportebat ex præscripto regulæ positos; cum in qualibet scientia operativa, vel arte, finis proximus, & adæquatus idem realiter fit cum objecto illius proximo, & adæquato, seu opere artificioso per se intento. Cum autem ipsi quoque actus regulati, & ipse operans rursus habeant alios fines, & objecta, non propterea finis istorum cum fine intrinsecò actuum regulantium, & præceptorum confundi debet; his observatis:

Sequitur ex hoc, quòd opus quoddam, ^{831.} vel operatio, ex fine suo intrinsecò, & immediato directè ordinanda ad instruendum animum (v. g. intellectum, voluntatem,) ex intentione operantis ordinetur, directè etiam in commoditatem corporis, v. g. ad acquirendum inde lucrum, non rectè inferri, tale opus exercitum *esse servile*; quia in ordine ad hoc non attenditur finis operantis, qui operi est extrinsecus; sed finis operis, is nimirum, in quem ipsum opus proximè, ac per se ordinatur. Et ideo, cum *scribere*, vel etiam *transcribere*, spectato fine suo intrinsecò, & directò, ordinetur in bonum animi (nimirum ad scientiam, illuminandum intellectum, instruendam memoriam propriam, vel alienam; est enim quædam internorum mentis conceptuum notificatio, seu locatio) licet à scribente ordinetur ad lucrum, & mercedem exinde reportandam, per se loquendo non erit opus *servile*, ac die festo, *ex vi præcepti celebrandi festum cessat*.

cessatione operum servilium, prohibitum. Dixi per se; nam per accidens quodvis opus liberale (in quantum impedit positionem actus, lege debitam (v.g. auditionem Sacri) indirectè prohibitum est. Omnis enim lex positiva, directè præcipiens positionem alicujus actus, indirectè prohibet exercitium impossibile cum positione actus præcepti. *Scribere* igitur, aut etiam *transcribere*, licet causa lucri, non est opus servile; & ita tenent; quoad *scriptionem* Suarez tom. 1. de relig. l. 2. c. 24. Fagundez in V. præcept. Eccl. l. 1. c. 11. à n. 3. & alii; quoad *transcriptionem*, Bonacina in 3. præcept. Decalog. q. unic. p. 2. num. 25. quoad utrumquè Castropal. cit. à n. 3. cum pluribus aliis.

832. Actionem pingendi (esto etiam non fiat causa lucri) de se servilem esse, probabilius tenet Suarez cit. tom. 1. l. 1. c. 26. Fagundez, Bonacin. & alii; cum proximè ordinetur solum ad assimilationem ejus, quod imitandum est; quin per hoc directè, ac immediatè quaratur instructio mentis, vel excitatio memoriæ, licet per accidens contingat; & potius tendat ad oblectationem corporis per visum. Et quamvis quandoque exerceatur etiam ab Illustribus, causâ recreationis, vel otii pellendi; ex hoc tamen non fortitur, quod directè intendat bonum mentis proximè; præsertim, cum regulariter, & de se fieri soleat solum ab his, qui alieno servitio destinati sunt per opera sua.

833. Piscationem, Aucupationem vel Venationem esse opus servile, tradit Suarez cit. tom. 1. l. 2. c. 28. à num. 3. & alii; nam istæ actiones de se proximè ordinatæ sunt in bonum corporis; idem tenet de bello D. 13. sect. 7. cum sit actio de se merè corporalis, & in corporis commoditatem; non tamen, *iter agere*; ita Suarez cit. c. 27. nam *iter agere* curru, vel equo, de se non ordinatur proximè in corporis commodum, nec regulariter per servos exerceri solet; sic etiam Castropal. & apud illum alii. p. 5. à n. 9.

834. Not. tamen, quasdam actiones, licet serviles, inducta jam consuetudine permitti etiam in festis, necessitate etiam id exigente; in his numeratur præliatio,

præsertim Missâ prius auditâ; in bello enim defensivo æquè, ac offensivo, tales operæ revera multum necessariæ; propter quod excusantur etiam servi ad eum finem conducti pro eruendis fossis, faciendis vecturis, &c. ita Suarez cit. D. 13. sect. 7. n. 24.

835. Similiter excusant venationem, aucupationem, piscationem, idque ratione consuetudinis, ubi recepta est; sic Tolemus l. 1. c. 24. Suarez cit. l. 2. de festis. c. 28. num. 5. Fagundez, & alii. Unde, quando in c. licet, de Feriis, hæc cum piscatio die festo Parochianis Archiepiscopi Triburiensis indulta fuit, non tam fuit dispensatio, quàm declaratio, quod stante necessitate, quam allegabant, pro faciendâ tali die captura, cæteris non opportuna, illa actio, quantumvis de se servilis, non veniat sub lege. Hinc etiam in itineribus distinguendum est, præsertim quoad vecturas, quæ fiunt per currus. Istæ enim, quæ fiunt necessitate itinerantium, consuetudine jam receptâ permittuntur; aliæ sunt, quæ directè spectant corporis commoditatem, ut sunt vecturæ lignorum, fœni, &c. Similes revera serviles sunt, nec die festo permittuntur, in qua re plurimum nunc pendet ex usu diversarum Regionum non improbatum per Ecclesiasticos, quibus curæ est, observantiam Festorum tueri.

836. Quæ porrò veniant nomine mercatus, exposuimus n. 795. illum videtur Castropalaus cit. D. unica, de observat. fest. p. 6. num. 5. annumerare operibus liberalibus; certum tamen est, potiori parte tendere ad corporis commoditatem, & plurimum exerceri, in Nundinis saltem minoribus, à mechanicis, & opificibus; quamvis, ubi sunt Nundinæ solennes, potiori parte Mercatorum, celebrentur per homines non mechanicos, quales censeri non possunt Mercatores grandium quandoque mercium.

837. Communis ceteròquin regula est, opera liberalia die Festo licitè, validequè fieri, exceptis paucis expressis à jure, *mercatus* nimirum, & *fori*, seu judicialium, de quibus c. 1. h. t. ibi: *omnes dies Dominicos à vespera in vesperam, cum*

cum omni veneratione decernimus observari, & ab omni illicito opere abstinere: ut in eis mercatus minimè fiat, neque placitum: neque aliquis ad mortem, vel ad pœnam judicetur, nec Sacramenta (nisi pro pace, vel alia necessitate) præstentur. & c. *fin. eod.* ubi tamen semper additur limitatio, quando vel servilia, vel etiam alia prohibentur, ut in dict. c. 1. *nisi pro pace, vel alia necessitate fiant;* c. 3. *eod. ibi: eorum captioni ingruente necessitate intendere;* c. *fin. eod. ibi: nisi necessitas urgeat vel pietas,* ubi sermo est de operibus judicialibus.

§. III.

De operibus judicialibus prohibitis die Festo.

338. **Q**uestio 1. est, de citatione, in quantum explicat mandatum Judicis de citando Reo, ac ejus executione; illam porrò sic acceptam die festo non modò illicitam, sed etiam invalidam esse, communis tenet. Loquimur autem de festis, prout explicant dies feriatis, seu festivos legitimâ Ecclesiæ autoritate ad Dei, & Sanctorum venerationem inductos; ratio sumitur ex c. *fin. h. t.* ubi Gregorius IX. recensitis præcipuis diebus feriatis (etiam annumerando illos, quos Ordinarii locorum in suis Dicecesibus duxerint cum Clero, & populo solenniter venerandos) subjungit: *quibus utiquè solemnibus feriis (nisi necessitas urgeat, vel pietas suadeat) usque adeo convenit ab hujusmodi abstinere, ut consentientibus etiam partibus, nec processus habitus teneat, nec sententia, quam contingit diebus hujusmodi promulgari. Licet diebus feriatis, qui gratia vindemiarum, vel Messum, ob necessitates hominum, indulgentur, procedi valeat, si de partium processerit voluntate.*

339. Et quamvis in hoc allato textu explicitè solum loquatur Pontifex de processu; & sententia judiciali; prohibitionem tamen annullativam secus gestorum procedere de omni actu jurisdictionis con-

contentiosæ, celebrato tali festo, constat ex initio ejusdem c. *fin.* ibi: *quamvis non prorogari, sed expediri deceat questiones; debet tamen judicialis strepitus, diebus conquiscescere feriatis, qui ob reverentiam Dei noscuntur esse statuti;* quibus post enumeratos dies illos (inter quos etiam expressè veniunt dies feriati in honorem Sanctorum) subjungit dictam clausulam irritantem; nec dubium est, citationem pertinere ad iudicium, processum, seu actus jurisdictionis contentiosæ, ut constat ex hæctenus dictis; ergo facta die festo illicita est, & nulla; consequenter perinde, ac si facta non esset, in ordine ad effectus juris, quos legitimè cœteròquin facta parit.

Ex hac decisione c. *fin.* deducitur, omnes actus jurisdictionis contentiosæ, diebus Feriatis in honorem Dei, & Sanctorum, seclusa necessitate, vel pietate celebratos, esse prohibitos non utcunquè, sed irritantè ipso jure, ibi: *nec processus teneat, nec sententia;* adeòque etiam receptionem, & examinationem testium, sub qua 1. venit interpositio iurjurandi, de quo c. 1. *h. t.* ibi: *nec Sacramenta præstentur;* 2. ipsa depositio testium; quia revera pertinet ad substantiam iudicii, & processus; & fit autoritate Judicis eam exigendo, & exhibendo, ut tradit Suarez tom. 1. de Relig. c. 2. de festis. c. 30. num. 16. Fagundes in præcept. Eccles. l. 1. c. 13. numer. 16. & alii. Nam licet Sacri canones supr. cit. non omnem partem processus die Festo celebrati annullent, sed eam tantum, quæ contentiosam autoritatem Judicis imbibit; hoc tamen ipsum cadit non modò in iuramentum (nam hoc denotant verba: *judicialis strepitus;* hoc est, actus contentiosæ, ac iudiciariæ jurisdictionis) sed etiam depositionem testium die Festo.

Deducitur. 2. oblationem libelli præcisè, factam ab Actore, die Festo, nec invalidam, nec illicitam esse; cum nec sit actus judicialis (utpote antecedens citationem, à qua primum incipit iudicium minus strictè sumptum; nec imbibat contentiosam Judicis autoritatem; sed sponte fiat ab Actore, nullo judi-